

88.

hygen
rotelen
pantysen
adem
reume
mage
lendenen

Quadrimeron es also vele geseit alse van .4. specien.
Het es hen goet die hygen. ende rotelen. ende pantysen. entie cortten adem hebben. ende iegen reume. Hets oec goet iegen coude mage. ende iegen pine in de mage. ende doet wel verteren. het es goet jegen cranke lendenen ende verlichtse. Dat .10. ste deel es .1.℥. ¶ Nemt elempinii¹⁾ .1.℥. ende .3.℥. venkels .11.℥. peper .6.℥. comijn .3.℥. Ende zeem dats gnouch si. Men saelt geven nuchtens ende navens met wermen wine.

89.

walgen
dorst
sweten

Rosata novella. heeft sinen name na nuwe rosen. que recipibat tibapirum Het verdrijft walgen ende keeren vander magen ende crancheit. Ende benemt dorst genomen met watere van candite. ende dat bedwinget sweten ende opent de gaten vander huut. Dat .10. ste deel es .2.℥. ¶ Nemt rosen. suker. ricolissie elcs .1.℥. ende .13.℥. ende .1.℥. canele .3.℥. ende .2. granen. nagle. gali-gaen. naerdi. gingeberre. storax. notemuscaten. zedeware. cardamomi. apie. elcs .1.℥. ende .8. granen. zeem dats gnouch si. Men saelt geven nuchtens ende te middage met couden watre.

1) l. elempnii.

90. Ilule fetide¹⁾. Recipe mirabolanorum citrinorum chebulorum beliricorum inderum emblicorum dyagridii agarici spice coloquintide añ .ḡ.v. aloes epatici .ḡ.vii. terantur et cum succo fumiterre informantur pilule ad modum ciceris. fol. 29 r.

91. Ilule de fumoterre¹⁾. Recipe mirabolanorum citrinorum chebulorum indorum emblicorum añ .ḡ.v. (fol. 29 v.) aloes .ḡ.vii. dyagridii .ḡ.v. conficiantur cum succo feniculi. fol. 29 v.

92. **Q** Vadrumeron²⁾ ¹⁶⁾ id est de quatuor numeris: vel .iiii. rebus³⁾ expertum est ad asmaticos et ex catarro tussientibus. valet etiam ad dolorem⁴⁾ et frigiditatem stomachi. digestionem⁴⁾ procurat⁴⁾. renes debiles relevat .ix. pars est libra .i.⁵⁾ Recipe elempnii .ḡ.i.S.ḡ.iii.⁶⁾ seminis maratri .ḡ.i. piperis .ḡ.vi. cumini .ḡ.iii.⁷⁾ mel quod. sufficit datur mane vel vespere cum vino calido⁴⁾. fol. 29 v.

93. **R** Osata novella.⁸⁾ rosata dicitur a rosis: novella respectu veteris. que recipiebat tibar id est sulfur vivum. vomitum et subversionem stomaci aufert. debilitatem et sitim reprimat. defectis ex longa infirmitate mire subvenit. sudores diaforeticos compescit .xx. pars est librae .ii. Recipe rose⁹⁾ zuchari¹⁰⁾ liquiricie añ .ḡ.i. et .ḡ.i. et .ḡ.ii. et .S.¹¹⁾ cinamomi .ḡ.ii. et .ḡ.ii.gr.ii.¹²⁾ gariofilorum nardi zinziberis galange nucis muscate zedoarie storacis cardamomi apii añ .ḡ.i. et .gr.viii.¹³⁾ mel¹⁴⁾ quod sufficit¹⁵⁾ datur mane meridie et sero⁴⁾ cum frigida. fol. 29 v.

1) Deze pillen alleen in L₁. — 2) tot 3) ontbreekt in F₁. — 3) zie 2). — 4) ontbreekt in F₁. — 5) .ix. prs. e. ḡ.i. ontbreekt in F₁. — 6) F₁: ḡ.i.S.ḡ.iii.; L₂: ḡ.i.S.ḡ.ii. — 7) F₁: ḡ.iii. — 8) Tot R. in F₁ en NM anders. — 9) NM: ros. viridium. — 10) ontbreekt bij NM. — 11) bij NM: ḡ.i. et .ḡ.ii.S.; in F₁ alleen: ḡ.i. et .S. — 12) bij NM: .ḡ.ii.ḡ.ii.; in F₁ alleen: ḡ.ii. — 13) in F₁ alleen: añ ḡ.i. — 14) bij NM nog: aut sacchari. — 15) het volgende ontbreekt bij NM. — 16) voor de verg. met NM zie woordenlijst.

90.
fol. 17 v. a.
melancolye
hoesten
higen
mage
juchtech
longene
borst
hertte
spuwen
menisoen
rede

Rosata magna. es geproeft ane menigen mensce die vol melancolyen was. (fol. 17 v. a.) *ende* out van dagen entie hoesten entie hygen. entie quaet *ter* magen waren. *ende* juchtech. entie pine hadden in die longene. *Ende* die de borst verstoppt hadden. *ende* dat hertevel. entie etter spuweden. *Ende* die dat rode menisoen hadden. *ende* den dageliken corts *ende* den .4. dach corts. Dese genasen alle hiermet sonder twivel. ¶ Nemt soffraen. opii. elcs .13.3. canele. cassie *fistule*. euforbium. bevercul. mirre. mastic. wierooc. corimbri. *pertrec*. celtice. aristologia lanc. yrei. gentiane. *peucedani*. wit *peper*. anijs. beilde. dauci. cretici. sinoni. *persijn*. elcs .2.3. zeem dats gnouch si. Men saelt geven also groet also .1. haselnot temale.

91.
rede
reume

Rubea trosiscata. rubea dats rode varwe. trosis es te *verstane* .1. ront dinc datmen .1. dop heet. Hets goet iegen tertiane. *ende* cotidiane. *ende* iegen gemengden corts. ¶ Men salse geven .1. wile vor den acces met redostomate. of met wermen watere also groet also .1. haselnot gesmeret den nese binnen enten puls. *het verleent* gesontheit iegen reume die van scarper fleumen comt. Met tyseinen sal ment geven. Dat .8. ste deel es .1. 16. ¶ Nemt ricolissie. olycruut. canele. elcs .3.3. *ende* .5. 8. ¹⁾ *ende* .5. granen. soffraen. rosen. beilde. apisaet. elcs .2.3. *ende* .15. granen. naerdi. violetten. elcs .2.3. *ende* .8. granen. nagle. opii tebaici. storax. elcs .1. 8. 3. trosisci. ydiocri. mirre. anijs. elx .15. granen. Mel rosaet dats gnouch si.

1) vergeten het gewicht in te vullen.

94. **R** Vbea trociscata¹⁾ dicitur ab ipso colore: trociscata a fol. 29 v.

trociscis: qui ibi ponuntur dicta. valet terciariis
 quotidianariis ante horam accessionis data cum rodo-
 stomate²⁾ ad modum avellane. naribus et pulsibus³⁾
 de eadem inunctis sanitatem prestat. reumati ex acri flegmate
 facto data cum tipsana subvenit .viii.⁴⁾ pars est libra .i. Recipe⁵⁾
 liquiricie cinamomi papaveris albi⁶⁾ āā .ḡ.iii. et .ḡ.i. et gr.v.
 croci iusquiami rosarum apii seminis āā .ḡ.ii. et .gr.xvi.⁷⁾ nardi
 violarum āā .ḡ.i. et .gr.viii.⁸⁾ gariofilorum storacis optime opii
 thebaici āā .ḡ.S.⁹⁾ trocisci croci magnetis et ydiocri¹⁰⁾ mirre anisi
 āā .gr.xv.¹¹⁾ vel syrupi rosarum vel rodactilis¹²⁾ mel quod
 sufficit.

1) Dit praeparaat komt in F₁ niet voor; tot 5) bij NM eenigszins anders. —
 2) NM voegt toe: aut decoct. sene. — 3) bij NM nog: et tempora. — 4) L₂: VIIa
 pars. — 5) zie 1). — 6) bij NM nog: aut capit. papav. — 7) NM: .ḡ.ii. et gr.xv.S.;
 L₂: .ḡ.ii. et gr.xv.; van hier tot 8) ontbreekt bij NM. — 8) L₂: .ḡ.i. et gr.vii. —
 9) bij NM: āā .ḡ.S. — 10) bij NM volgt nu: āā .ḡ.xii. — 11) NM: .ḡ.xv.; tot 12)
 ontbreekt in L₂. — 12) van hier af staat bij NM: Trita fermentescant c. melle attic.
 et signito pastillos datoque.

92.
rede

Requies heet ment omdat den zieken raste verleent alsoot hen brinct sonderlinge dengenen die accesse hebben in cotidianen ende in tertianen ende in .4. den cortse met musa enea. ende in acutis. peracutis. dat .6. ste deel es .i.℞. ¶ Nemt rosen. violetten. elx .3.3. opii. beilde. miconis. wit olysaet. mandragore. scariole. latuwe. porceleine. persijn. sillii. notenmuscaten. suker. canele. elx onder .8.3. sandali. wit. ende root. ende gelu. spodii. dragant. elx .i.3. ende .6. granen. ¶ Men saelt geven die in continuen liggen met cyrope violaet. Ende in cortse die bi wilen comen salment geven met mulsa of met zeeme.

93.
fol. 17 v. b.
mage
hitte
menisoen

Rodosacra. dats suker rosaet. Hets goet iegen pine in die mage. ende (fol. 17 v. b.) jegen crancheit die van hitten comt. ende conforteert die mage. Ende es goet iegen alle menisoene die van hitten comen. Men maket dus. ¶ Nemt suker .2.℞. bladen van verschen rosen die suldi lange stampen in .i. mortier. dan doeter suker met. Daerna doet in .i. glasijs vat. ende settet in die zonne .30. dage. ende men sael wel omroeren smorgens ende te middage. Ende na den .30. dagen suldijs doen in ene scotele. ende nemen .i.℞. sukers .i. luttel gewreven. ende doet dat toten andren. ende minget metten andren. ende dan bestadet.

95. **R** Equies magna.¹⁾ vel magna medicina. requies dicitur fol. 30 r.

eo quod requiem patientibus prestat. et sompnum maxime typice febrientibus quotidianariis tertianariis quartanariis acutis et peracutis prestat .vi. pars est libra .i. Recipe rosarum et violarum añ .ḡ.iii.²⁾ opii iusquiami miconis papaveris albi mandragore scariole lactuce seminis portulace psilii nucis muscate cinamomi et zuchari³⁾ añ .ḡ.i. et .S. sandali albi et rubei et citrini³⁾ spodii draganti añ .ḡ.ii. et .gr.v.⁴⁾ da patientibus acutam cum syrupo violato: interpolate cum melle confectam dare possumus. datur quartanariis cum vino calido acutas et peracutas. et tertianariis cum aqua calida vel syrupo. requies est opiata quasi frigida. precipue valet ad sompnum inducendum ad modum castanee data. cum autem est data hominibus quasi sanis tempestive debent multum comedere vel cenare. et postea detur eunti dormitum quod si aliquis abhorret sumere distemperatur cum succo rosarum vel syrupo violato: et coletur et postea detur. lecet⁵⁾ omnino non faciat effectum nam multum valet etiam sic data. Item attendendum est quod ex speciebus huius medicine syrupus factus bonus est ad sompnum provocandum. scilicet ut species bulliant in aqua trite. et colentur et apposito zucharo fiat syrupus. Item in acutis quibuslibet potest dari ad sompnum inducendum.

96. **R** Odozacara⁶⁾ id est zucharum rosatum. valet dolori sto- fol. 30 r.

maci et debilitati facte ex calore. mirabiliter stomachum confortat. valet etiam ad djariam: et omnem fluxum ventris ex calore factum. valet cardiacis: qui ex calore patiuntur.⁷⁾ fit autem sic in .ii. libris zuchari ponatur libra .i. viridium rosarum minutatim⁸⁾ incisarum⁸⁾ et in

1) voorrede bij NM anders; voor de verg. met F₁ zie woordenlijst. — 2) L₂: ḡ.iii.; NM heeft van de rosen en violen evenveel als van de volgende simplicia. — 3) ontbreekt bij NM. — 4) van hier af ontbreekt bij NM, in de plaats daarvan: sacch. ḡ.i. sach. et stillatitii ros. q. s. Datur ubi volueris ex drosato violaceo et aqua hordei. — 5) l. licet. — 6) voor de vergelijking met NM zie woordenlijst; van hier tot 7) in F₁: vaut à dolor de ventrail de cholor. — 7) zie 6). — 8) ontbreekt in F₁. — 9) NM: zingiberis.